

ГОЛОВКІН Б. М.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права,
доктор юридичних наук, професор

ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У МИТНІЙ СФЕРІ

Корупційна злочинність у митній сфері – це система корупційних злочинів і злочинів, пов'язаних з корупцією, що вчиняються посадовими (службовими) особами митних органів ДФС України при застосуванні законодавства з питань державної митної справи у відносинах з особами, які переміщують товари і транспортні засоби через митний кордон, а також при взаємодії з іншими органами держави,

що забезпечують митну діяльність. Зміст корупційної злочинності полягає протиправній митній діяльності уповноважених органів держави та їх посадових осіб в особистих і корпоративних корисливих цілях. Об'єктом злочинного впливу корупційної злочинності є встановлений порядок здійснення митної діяльності. Джерелами корупційної злочинності виступають тіньова економіка, транснаціональна організована злочинність, недоліки в організації діяльності державної фіскальної служби України. Головною причиною корупційної злочинності у митній сфері бачиться високий попит серед управлінського апарату і посадових осіб митних органів на незаконні джерела доходів, а також пропозиція незаконної вигоди з боку декларантів, які бажають «зеконімити» на обов'язкових митних платежах. Саме співпадіння корисливих інтересів митників і декларантів породжують корупцію й корупційну злочинність. Остання виникає на основі встановлення протиправних взаємовигідних відносин між стороною, яка переміщує товари і транспортні засоби через митний кордон (займається зовнішньоекономічною діяльністю) та стороною, що від імені держави забезпечує застосування законодавства України з питань державної митної справи. Отже, системоутворюючою ознакою корупції є сформована на основі співпадіння інтересів незаконна взаємодія суб'єктів митних правовідносин, за якої обидві сторони корупційної угоди отримують неправомірну вигоду внаслідок порушення законного порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон.

Системний характер корупції у митній сфері впливає також із принципу організації та інтегрованого управління державною фіскальною службою, діяльністю митних органів, спеціалізованих митних установ та організацій щодо здійснення митної справи. Незважаючи на різну функціональну спеціалізацію, державні органи уповноважені на здійснення митного, прикордонного й інших видів контролю, спільними зусиллями забезпечують виконання цілісної технології пропуску товарів через державний кордон і дотримання єдиного режиму законності на усіх етапах митного процесу. А тому, корупційні дії посадових осіб фіскальних, контролюючих та правоохоронних органів відповідальних за виконання митних правил взаємоузгоджуються, що забезпечує безперешкодний рух контрабанди, контрафактних товарів, їх пропуск через державний кордон і випуск на митну територію України або за її межі.

Однією з поширених форм корупції у митній сфері є так зване *корупційне узаконення* фактично незаконних експортних, імпорتنих і транзитних операцій. Корупційна змова між посадовими особами митних органів ДФС та суб'єктами ЗЕД відбувається вже на етапах документальної підготовки переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, а також попередньої перевірки документів у осіб, які перетинають державний (митний) кордон. Зловживання владою і службовим становищем в корисливих цілях починаються при

узгодженні митної вартості товарів під час укладання зовнішньоекономічних контрактів і далі, при видачі сертифікатів на окремі групи товарів, попередній перевірці митних декларацій та інших товаросупроводжувальних документів. Ціллю такої корупційної діяльності є надання фактично незаконним зовнішньоекономічним операціям виду формально законних або прикриття очевидних порушень митних правил, замасковане під службу недбалість.

Корупція та її злочинні прояви у митній сфері виступають засобом прикриття іншої злочинної діяльності, пов'язаної з переміщенням через митний кордон товарів, предметів та транспортних засобів. Зусиллями правоохоронних органів суспільству нав'язується думка, що нібито суть проблеми корупції на митницях криється у недоброчесності окремих посадових осіб митних органів ДФС. Насправді це не так. Корумповані митники, які отримують неправомірну вигоду за пропуск через митний кордон та випуск у вільний обіг предметів контрабанди, товарів на які встановлені обмеження і заборони, не тільки порушують принципи доброчесності роботи фіскальної служби. В абсолютній більшості випадків вони перебувають у злочинній змові з особами, які займаються незаконною зовнішньоекономічною діяльністю, а також організованою злочинною діяльністю транснаціонального характеру. Важко собі уявити, як можна перемістити через пункти пропуску через митний кордон предмети контрабанди, об'єкти права інтелектуальної власності без «мовчазної згоди», а фактично при співучасті з уповноваженими особами державної прикордонної служби, митних і правоохоронних органів. Очевидно, що корупційні правопорушення і злочини забезпечують ухилення від адміністративної та кримінальної відповідальності за пошушення митних правил та кримінально-правових заборон.

Структура явища корупційної злочинності у митній сфері складається з таких елементів: 1) корупційне забезпечення злочинної діяльності щодо переміщення через митний кордон предметів контрабанди та контрафактної продукції; 2) співучасть у різних видах транснаціональної злочинної діяльності шляхом зловживання службовим становищем; 3) перешкодження законному переміщенню товарів і транспортних засобів через митний кордон; 4) служба недбалість щодо виявлення, запобігання та припинення митних правопорушень і контрабанди; 5) приховування корупційних злочинів посадових осіб митних органів ДФС та інших органів державного контролю з боку правоохоронних органів.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

Південний регіональний центр
Національної академії правових наук України

**ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ
ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ: МИНУЛЕ,
СУЧАСНІСТЬ, МАЙБУТНЄ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2017 року

У двох томах

Том 2

До 20-річчя Національного університету
«Одеська юридична академія»
та 170-річчя Одеської школи права

Одеса
2017

УДК 34(063)

ББК 67я43

Т 65

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(Протокол № 7 від 21.04.2017 р.)

Відповідальний редактор **Г.О. Ульянова.**

Матеріали видано в авторській редакції.

Т 65 **Традиції та новачії юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє :**
матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса,
19 травня 2017 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. – Одеса :
Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 848 с.

ISBN 978-966-916-272-4

У другому томі збірника матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Традиції та новачії юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє» (до 20-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 170-річчя Одеської школи права) відображені актуальні питання адміністративного права та процесу, фінансового права, результати правових досліджень у сфері судової та правоохоронної діяльності, актуальні проблеми кримінального права, кримінології та кримінально-виконавчого права, кримінально-процесуального права, криміналістики, судової експертизи, судової психології та медицини. Розглядаються сучасні проблеми цивільного права та цивільного процесу, права інтелектуальної власності та корпоративного права, господарського права та процесу. Висвітлюються проблеми фізичної підготовки майбутніх юристів, правової лінгвістики, перекладу та журналістики.

Збірник розрахований на наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів вищих юридичних навчальних закладів, а також юристів-практиків, які цікавляться проблемами сучасної юриспруденції, галузевими напрямками розвитку права та державного будівництва на шляху до євроінтеграції.

УДК 34(063)
ББК 67я43

ISBN 978-966-916-270-0 (у 2 т.)

ISBN 978-966-916-272-4 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2017

© Південний регіональний центр
Національної академії правових наук, 2017